

MAGYAR NÉPBALLADÁK

Szerkesztette Ortutay Gyula

A válogatás és a jegyzetek Kríza Ildikó munkája

Budapest : Neumann Kht., 2000

Magyar népballadák

A magyar népköltészetben a mesék mellett a legkiemelkedőbb alkotáscsoport a balladáké. Jelen kötetünkben csak a szövegek bemutatására vállalkozhattunk, noha szövegektől elválaszthatatlanok a dallamok. A nép ajkán mindig együtt él a kettő. A balladák szövege

azonban önmagában is teljes, szép, gyönyörködtető.

Kötetünk a Magyar Népballadák 1968-as kiadását vette alapul. Most is, mint akkor, az összes balladatípus bemutatására törekedtünk, s amik kimaradtak, elsősorban esztétikai fogyatékoságuk miatt nem kerülhettek együvé a klasszikus balladák legszebbjeivel. Jó egynéhány helyi balladáról tudunk, és még több ponyvaballadáról, vallásos balladáról, amelyek legújabbkori népköltészetünkben jelentős szerepet kaptak. Ezek művelődéstörténeti szerepe cseppet sem becsülendő alá, kötetünk összeállításakor azonban csak az esztétikailag értékesebbeket vehettük figyelembe. A jórészt klasszikus balladák mellé csak kis számban állítottuk kevésbé népszerűeket, a népi verselők helyi balladáit, valamint a ponyvaballadák közül is elsősorban a szájhagyomány csiszolta változatokat.

Ezenkívül arra is törekedtünk, hogy az egész magyar nyelvterületről, annak minden tájcsoportháról közreadjunk szövegeket, hogy bizonyítsuk a magyar balladaköltészet elterjedettségét. Természetesen egy-egy területről (Erdély, Moldva) lényegesen több balladát közlünk, mint más vidékekről, hiszen éppen itt maradtak fenn legtovább a legrégiesebb balladák, és – érthető módon – a szakemberek is ezen a területen búvárkodtak a legtöbbet, a legnagyobb eredménnyel, és az ezekről a területekről származó balladák hozták a mind esztétikailag, mind történetileg legváltozatosabb anyagot. A magyar balladák jelen rendszerezésekor arra törekedtünk, hogy népköltészetünk egyik jellemző sajátosságát – két történeti réteg egymásmellettségét – adja vissza, és azt, hogy balladáink (elsősorban a régiesek) a tragikum-ábrázolás három fázisát mutatják. Emellett a jegyzetekben mindig utalunk arra, hogy a magyar balladák szervesen kapcsolódnak az egyetemes emberi kultúrához, motívumkészletük az európai és az Európán kívüli népek költészetével megannyi rokonságot mutat. Megítélésünk szerint a rendszerezés így jobban tükrözi a magyar balladakincs karakterét, mintha a nemzetközi kiadványok sémájához igazodna. Így is kiviláglik, hogy a magyar népballadák fő problémaköre a szerelmi, családi konfliktus. Ezt azonban olyan változatosan képes kifejezni, hogy bizony sokszor alig lehet elkülöníteni egymástól a rokon gondolatot tartalmazó, de más-más szövegű balladákat.

A szöveg közreadásának módja is sok gondot jelentett. Gyűjteményünkben helyet kaptak a múlt század elején feljegyzett balladák, a század második felének gyűjtési lázában nagy számban publikált anyag és századunk csöppet sem egységes adatközlései, kéziratos feljegyzései. Tisztelettel és hálával forgattuk a régi és új gyűjteményeket, köszönetet mondunk minden gyűjtő fáradtságos munkájának, de nem ragaszkodhattunk minden esetben nyelvjárási közlésükhöz. A különböző hangjelölési módokat egységesítettük, de ahol lehetett, megtartottuk a helyi sajátosságokat, a nyelvi különbségeket, a tájszókat.

Napjainkig az egész magyar nyelvterületről a változatok sokasága került elő. Némely esetben több száz variáns is van egyetlen balladatípushoz. Természetesen ilyen nagy mennyiségű anyagközlésről, a balladák teljes kiadásáról szó sem lehet, ezért a magyar balladakincset reprezentáló, átfogó, rendszerező munkát állítottunk össze.

<http://mek.oszk.hu/06200/06204/html/>

